

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
EESTI KEELE VÕÕRKEELENA OSAKOND

Suzan Johanna Leonarda Knaapen

EESTI-HOLLANDI TURISTIVESTMIKU KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED

Bakalaureusetöö

Juhendaja Ingrid Rummo

Tartu 2015

Sisukord

1. SISSEJUHATUS	3
1.1 TÖÖ EESMÄRK	3
1.2 TÖÖ STRUKTUUR	3
1.3 HOLLANDI KEELE ÜLDTUTVUSTUS	3
2. TURISTIVESTMIKU KOOSTAMISELE EELNEV UURIMISTÖÖ.....	5
2.1 KÜSITLUS HOLLANDI KEELE KOHTA	5
2.2 ERINEVATE VESTMIKE VÕRDLUS	8
3. HOLLANDI KEELE GRAMMATIKA RASKUSPUNKTID EESTI ÕPPIJALE	13
3.1 TÄHESTIK JA HÄÄLDUS	13
3.2 ARTIKLID	17
3.3 ASESÕNAD	20
3.4 VERBID	24
3.4.1 Nõrgad verbid	26
3.4.2 Tugevad verbid	28
3.5 LAUSEEHITUS	30
3.6 EITUS	31
3.7 NIMISÕNAD	33
3.8 OMADUSSÕNAD	34
4. TURISTIVESTMIKU ÜLESEHITUS JA VESTLUSTEEMAD	36
KOKKUVÕTE	39
KASUTATUD KIRJANDUS	41
THE PRINCIPLES OF COMPILING AN ESTONIAN-DUTCH PHRASEBOOK	
SUMMARY	41
LISAD	44
LISA 1. KÜSITLUS HOLLANDI KEELE KOHTA	44
LISA 2. TURISTIVESTMIKU NÄDISPEATÜKK	47

1. Sissejuhatus

1.1 Töö eesmärk

Käesoleva bakalaureusetöö „Eesti-hollandi turistivestmiku koostamise põhimõtted“ eesmärk on luua teoreetiline alus eesti turistidele mõeldud hollandi keele vestmiku jaoks. Põhieesmärgi saavutamiseks on esmalt vaja välja selgitada, mis on eestlastele hollandi keele omandamisel raske, samuti tuleb leida hea turistivestmiku tunnused. Turistivestmiku loomise eesmärk on aidata eestlasi, kes reisivad Hollandis, suurendada huvi hollandi keele vastu ning pakkuda võimalust hollandi keelega tutvumiseks.

1.2 Töö struktuur

Töö koosneb neljast peatükist, millest esimene on sissejuhatus, ning kahest lisast. Teine peatükk tutvustab turistivestmiku koostamisele eelnevat uurimistööd, mis koosnes ankeetküsitluse läbiviimisest (vt Lisa 1) ning erinevate vestmike võrdlemisest. Küsitlusele vastajad olid minu juures hollandi keelt õppinud üliõpilased ja tänu sellele sain teha oma järeldusi, mis põhinesid tunnivaatlustel. Kolmas peatükk annab ülevaate hollandi keele grammatikast, selles peatükis on palju näitelauseid. Kui pole autorile viidatud, tähendab see, et bakalaureusetöö autor on laused ise koostanud. Viimases peatükis tutvustatakse turistivestmiku ülesehitust ning vestlustemasid. Lisas 2 on esitatud vestmiku esimene peatükk.

1.3 Hollandi keele üldtutvustus

Hollandi keel on indoeuroopa läänegermaani alamfrangi rühma kuuluv keel. Sugulaskeeled on näiteks inglise, saksa ja afrikaani keel. Hollandi keelt kõneldakse Hollandis, Belgias, Surinames, Arubal, Hollandi Antillidel, Indoneesias, Prantsuse Flandrias ja Saksamaal. Hollandi keel on ametlik riigikeel Hollandis, Belgias, Surinames, Arubal, Curaçaol ning Saint-Martini saarel. Hollandi keelt räägib emakeelena umbes 23 miljonit inimest; 16 miljonit Hollandis, 6 miljonit Belgias ning 400 000 Surinames.

Flandrias räägitavat keelt kutsutakse flaami keeleks. On arvatud, et see on hollandi ja prantsuse keele segu. Teine väärarusaam ütleb, et flaami keel on sama mis alamsaksa keel. Õigupoolest on flaami keel hollandi keele murre. Kuni 1970ndate aastateni

eelistati kasutada terminit *ABN (Algemeen Beschaafd Nederlands)*, mis tähendab tõlkes üldine haritud hollandi keel. Seda saab mõista kui keelt, mida räägivad haritud inimesed, kuid see tähendaks, et teisi keelevariante rääkivad inimesed ei ole haritud. Sellel põhjusel eelistatakse tänapäeval kasutada termineid *Standaardnederlands* ehk standardne hollandi keel ja *AN (Algemeen Nederlands)* ehk üldine hollandi keel.

Euroopa Liidus on hollandi keel emakeele kõnelejate arvu poolest kaheksandal kohal. Hollandi keelt õpetatakse umbes 190 ülikoolis üle maailma. Internetis on hollandi keel üks kõige sagedamini kasutatud keeltest. (Cornelisse Pancirov 2012: 483).

Kõige pikem sõnaraamatus olev hollandikeelne sõna on *meervoudigepersoonlijkheidsstoornis*, mis on mitme isiksusehäire. 2011. aastal jõudis televisioonisaate võistluse tulemusena Guinnessi rekordite raamatusse sõna *kindercarnavalsoptochtvoorbereidingswerkzaamheidscomitéleden*, mis tähendab lastekarnevali paraadi ettevalmistustööde komitee liikmed (INL 2013).

2005. ja 2010. aastal viis Hollandi Keeleühing (Nederlandse Taalunie) läbi küsitluse hollandi keele kõnelejate hulgas. Küsitluses osales kokku 1000 inimest Hollandist, Belgiast ja Surinamest. Umbkaudu 90% küsitluses osalejatest vastasid, et nad on uhked oma emakeele, hollandi keele üle (Taalpeil 2010).

Paljudes teistes keeltes on kasutusel hollandi laene. Mõned näited hollandi laensõnadest inglise keeles on: *brandewijn (brandy, brändi)*, *koolsla (coleslaw, kapsasalat)*, *koekje (cookie, küpsis)* ja *Sinterklaas (Santa Claus, Jõuluvana)* (Sijs 2009).

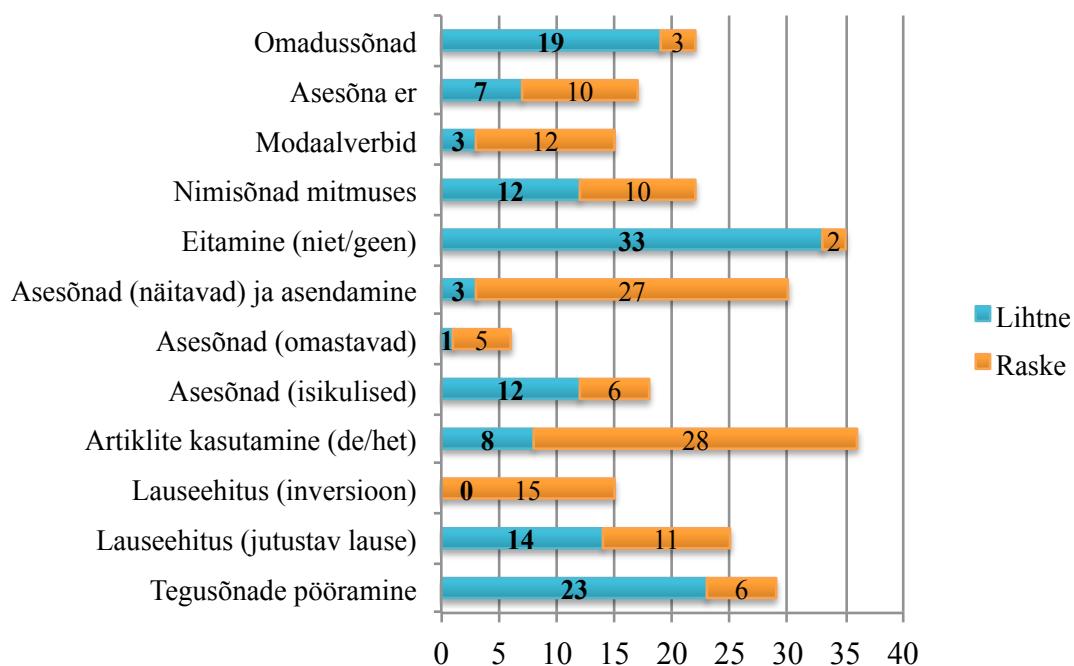
2. Turistivestmiku koostamisele eelnev uurimistöö

Selles peatükis tutvustatakse turistivestmiku koostamisele eelnenud uurimistööd. Ajavahemikus 09.02.2015–15.03.2015 viisin läbi küsitluse Tartu Ülikooli keelekeskuses minu juures hollandi keelt õppinud üliõpilaste hulgas. Küsitluse tulemused aitasid otsustada, millistele grammatika- ja hääldusaspektidele oleks vaja vestmikus rohkem tähelepanu pöörata. Teiseks on võrreldud erinevaid keelevestmikke.

2.1 Küsitlus hollandi keele kohta

Eelmainitud küsitluse eesmärgiks oli koguda informatsiooni hollandi keele omandamise kohta. Eesmärgi saavutamiseks küsitlesin Tartu Ülikooli keelekeskuses ajavahemikus 2012–2014 hollandi keelt õppinud üliõpilasi. Küsitlus keskendus erinevatele kursuse käigus käsitletud hollandi keele grammatika- ning hääldusteemadele. Küsitluse kaudu saadud hinnangud, kommentaarid ja ettepanekud aitavad turistivestmiku koostamisel. Ankeetküsitlus oli internetipõhine. Täitmisel osales 45 üliõpilast vanuses 16–45; 35 naist ja 10 meest. 89% küsitluses osalenud üliõpilastest õppis hollandi keelt ühe semestri vältel. 11% oli õppinud enam kui 1 aasta. Üliõpilastel paluti loetelust valida kolm kõige lihtsamat ning kolm kõige raskemat hollandi keele grammatikateemat. Küsimuste valikvastused sisaldasid kõiki tunnis käsitletud grammatikateemasid, milleks olid: tegusõnade pööramine, lauseehitus jutustavas lauses, lauseehitus inversiooniga, artiklite kasutamine, isikulised asesõnad, omastavad asesõnad, näitavad asesõnad, nimisõnade asendamine, eitamine, nimisõnad mitmuses, modaalverbide kasutamine, asesõna *er* (vt 3.7 Nimisõnad) ning omadussõnad.

Vastused jagunesid järgnevalt:

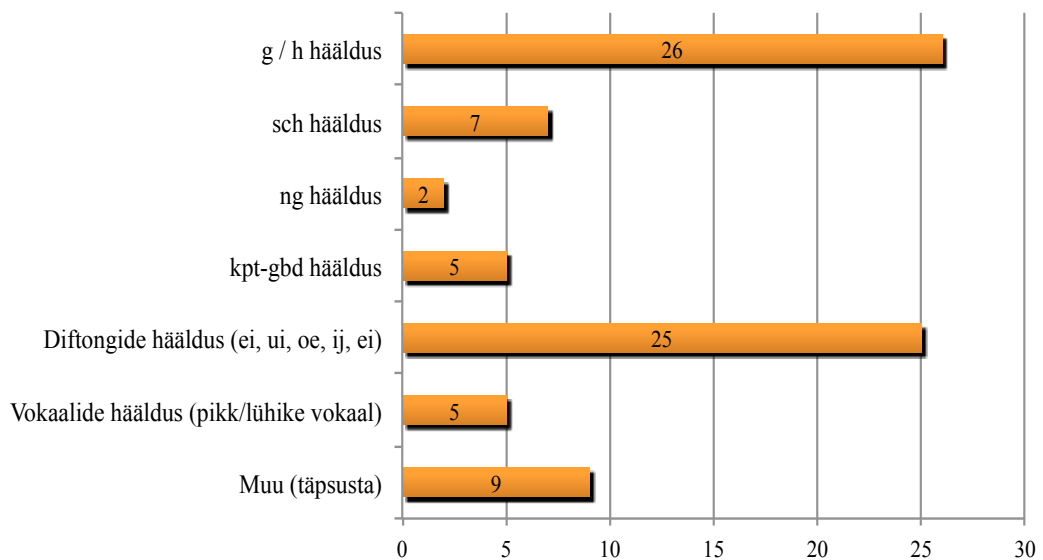

Joonis 1. **Kõige lihtsamad ja raskemad grammatikateemad hollandi keelt õppinud üliõpilaste jaoks.**

Tulemuste põhjal selgus, et kolm kõige lihtsamat grammatikateemat on eitamine, tegusõnade pööramine ja omadussõnad. Hollandi keelt õppinud üliõpilaste jaoks on kõige raskem artiklite *de/het* kasutamine (vt 3.2 Artiklid). Teema keerulisus on tingitud sellest, et eesti keeles ei ole artikleid ning hollandi keeles ei ole eriti palju reegleid, mille järgi saaks määrata, kas tegemist on *de-* või *het-*nimisõnaga, mistõttu on üliõpilaste jaoks olnud raske endale kindlat süsteemi luua. Teiseks osutusid raskeks näitavad asesõnad ning asenimisõnad (vt 3.3 Asesõnad). Kuna need teemad on seotud artiklitega, on nende omandamine ja kasutamine üliõpilastele raske olnud. Keerukuselt

kolmandal kohal on inversioon lauseehitus (vt 3.5 Lauseehitus). Inversioon tundus mõnele üliõpilasele eesti keelest lähtudes võõras. Bakalaureusetöö autorile on see üllatav, kuna ka eesti keeles on vastav nähtus olemas.

Ühtlasi uurisin, mis on eestlaste jaoks hollandi keele häälduse puhul raske. Küsitluses esitati üliõpilastele 7 vastusevarianti, millest nad võisid valida kui palju tahes. Järgnev tulpdiagramm annab vastustest täpse ülevaate.

Joonis 2. Mis on hollandi keele häälduses raske?

Eestlastele on kõige raskemad hollandi keele häälikud *g/h* ning diftongid. Arvatavasti on nende hääldus keeruline, sest eesti keeles pole vastavaid häälduselemente. Hollandi keele tundides tehtud tähelepanekute põhjal järeldab bakalaureusetöö autor õpetajana, et *g/h* hääldus on eriti raske, kuna see on mõlema hääliku puhul väga sarnane ning üliõpilased ei osanud seetõttu neid eristada. Samuti olen tähele pannud, et diftongidest on eestlastele kõige raskemad *ui* ning *eu*. Lisaks tõid üliõpilased välja, et *sch* hääldus tekitab arusaamatust seetõttu, et see erineb saksa keele *sch* hääldusest. Muu hulgas kirjutasid nad, et neile tundub hollandi *r* imelik. Hollandis võib hääldus piirkonniti varieeruda, näiteks on *g* ja *r* hääldus Lõuna-Hollandis Ida- ja Kesk-Hollandi hääldusega

võrreldes pehmem. Töö autor leiab, et ühest küljest on see hea, kuna õppija saab siis valida, missugune g hääldus talle lihtsam on. Teisest küljest võib see olla halb, kuna õppija ei pruugi aru saada, milline see “õige” hääldus on. Hollandi keele häälduse juhiseid leiate peatükist 3.1 Tähestik ja hääldus.

2.2 Erinevate vestmike võrdlus

Kuna hollandi keele suguluskeelteks on näiteks saksa ja inglise keel, võrdlesin just nende keelte vestmikke nii eesti kui hollandi keele baasil. Erinevate vestmike võrdlemisel ning analüüsimisel võtsin eeskujuks ühe eesti keele õpikute analüüsiks mõeldud küsitluse, mille autorid on Piret Kärtner ja Ülle Türk (2002: 14-16), ja kohandasin seda vastavalt oma püstitatud eesmärkidele. Järgnevalt tutvustatakse võrreldud vestmike üldandmeid ja esitatakse küsimustik vestmike hindamiseks.

Vestmike üldandmed

Vestmik #1

Pealkiri: *Globus: Taalgids Duits*

Kirjastus: *Zuidnederlandse Uitgeverij*

Ilmumisaasta: 1998

Lehekülgede arv: 144

Keel: saksa keel hollandi keele baasil

Vestmik #3

Pealkiri: *Berlitzi vestmik. Saksa keel*

Kirjastus: *TEA Kirjastus*

Ilmumisaasta: 2005

Lehekülgede arv: 224

Keel: saksa keel eesti keele baasil

Vestmik #2

Pealkiri: *Wat & Hoe Taalgids Engels*

Kirjastus: *Kosmos Uitgevers*

Ilmumisaasta: 2013

Lehekülgede arv: 239

Keel: inglise keel hollandi keele baasil

Vestmik #4

Pealkiri: *15 minutit inglise keelt*

Autor: *Jane Wightwick*

Kirjastus: *Koolibri*

Ilmumisaasta: 2006

Lehekülgede arv: 160

Keel: inglise keel eesti keele baasil

Küsimustik vestmike hindamiseks

1. Kas vestmikus kasutatakse erinevaid võtteid?
2. Kas vestmiku põhirõhk on suhtlusel?
3. Kas vestmik suunab kasutajaid suhtlema?
4. Kas kasutajale on jõukohane selle materjaliga iseseisvalt tegeleda?
5. Kas suhtlusteemad vastavad kasutajate vajadustele?
6. Kas vestmikus on grammatika kokkuvõte?
7. Kas grammatikat õpetatakse igas peatükis?
8. Kas sõnavara hulk on piisav?
9. Kas vestmik pakub häälduse kohta piisavalt informatsiooni?
10. Kas vestmik on tänapäevase välimusega?
11. Kas materjal on hästi jälgitav?
12. Kas materjali esitatakse korraga liiga palju, liiga vähe või piisavalt?
13. Kas vestmikus on illustratsioonid? Kui jah, siis kas need on funktsionaalsed?

Esimene vestmik (*Globus: Taalgids Duits*) koosneb neljast peatükist, milleks on: *uitspraak, basiswoordenschat* (hääldus, põhisõnavara), *verblijf en rondreizen* (majutus ja reisimine), *eten en drinken, ontspanning* (söömine ja joomine, vaba aeg) ja *service* (teenus). Vestmik on mõeldud nii turistidele, kui ka äriinimestele. Igal peatükil on neli viis alapeatükki. Vestmiku lõpus on hollandi-saksa sõnastik. Materjali esitatakse peatüki lõikes korraga piisavalt. On olemas erinevad teemakohased väljendid ja sõnad ning lisatud on huvitavat ja vajalikku informatsiooni Saksamaa kohta, näiteks fakt, mitu käämpingut ja noortehostelit riigis on: rohkem kui 2500 käämpingut ja üle 600 noortehosteli (Globus 1998: 29). Kolmandat peatükki täiendab väike saksa-hollandi toidusõnastik, mis on nii põhjalik, et turist oskab vajadusel isegi hanemaksapasteeti osta (Globus 1998: 66). Kolmandas ja neljandas peatükis on olemas ka sõnaloendid spordialade nimetustega ning igasuguste haiguste ja terviseprobleemidega seotud sõnadega. On positiivne, et neljandas peatükis esitatakse põhjalik sõnade ja väljendite loend, et turist saaks vajaduse korral kirjeldada enda enesetunnet, kuid puuduvad küsimused, mida arst võib patsiendile esitada. Turistil ei ole ainult tähtis, et ta oskaks ise kirjeldada, mis teda vaevab, vaid ta peab ka arsti küsimustest aru saama.

Vestmik näeb igavavõitu välja, kuna ei ole kasutatud värve ega illustratsioone. Vestmik keskendub ainult sõnavarale, grammatikast on vähe kirjutatud. See on halb sellepärast, et äriinimene peaks grammatikast natukene rohkem teadma kui turist, näiteks, kuidas korrektselt lauseid moodustada. Vestmikus õpetatakse ainult seda, kuidas järgarvsõnu moodustada. Arvsõnade loetelus oleksid vestmiku autorid võinud erandeid kuidagi eristada, näiteks *elf* (üksteist) ja *zwölf* (kaksteist). Selles vestmikus on väga hea, et on eraldi välja toodud, mida võib kuulda/lugeda näiteks siltidel. Samuti on esile tõstetud väljendeid, mida võib kuulda aga on vestmiku autorite seisukohalt riskantne kasutada. Mõne väljendi puhul, näiteks *schwachkopf* (idioot) on selle kasutamise riskantsus arusaadav, sest turist ei pea loodetavasti sõimusõnu ega roppusi kasutama. Samamoodi olid nimekirjas olemas väljendid nagu *wahnsinn* (hullus), *alles klar* (hästi, hea küll), mille puhul on ebaselge, miks oleks riskantne neid väljendeid kasutada. Vestmiku eessõnas on lubatud, et kirjutatakse ka sellest, mida sakslased võivad turistide käest küsida või neile öelda. Mõnes peatükis pole aga üldse või väga vähe sakslaste repliike. Näiteks teise peatüki esimeses alapeatükis *Hotels*, on välja toodud 22 väljendit turisti jaoks, kuid ainult seitse küsimust, mida võidakse turisti käest küsida, ning teises alapeatükis *Camping* ei ole üldse küsimusi.

Teine vestmik (*Wat & Hoe Taalgids Engels*) koosneb kümnest peatükist, milleks on: *handig om te weten* (kasulik teada), *praktische zaken* (praktilised asjad), *ontmoetingen* (kohtumised), *onderweg* (teel), *overnachten* (ööbimine), *eropuit* (sellele sõnale puudub eesti keeles täpne vaste, umbkaudne tõlge oleks vaba aeg), *winkelen* (ostlema), *eten en uitgaan* (söömine ja meelelahutus), *gezondheid* (tervis) ja *in moeilijkheden* (hädas). Peatükid koosnevad omakorda alapeatükkidest. Vestmiku lõpus on väike hollandi-inglise ja inglise-hollandi sõnastik. Vestmikus olev materjal sobib hästi iseseisvaks kasutamiseks, sest materjal koosneb lühikestest ja lihtsatest lausetest, mille juurde on esitatud ka tõlge ning hääldusõpetus, seega on laused hästi jälgitavad ja on kasutajal kindlasti võimalus igas olukorras hakkama saada. Harjutusi vestmikus ei ole. Suhtlusteemad vastavad täielikult vajadustele, kuna turist saab nende teemadega igas olukorras hakkama ning peatükkide sisu on väga põhjalik, näiteks on lisatud isegi jalgratta- ja autoosade nimetused. Materjali esitatakse lehekülje ja peatüki lõikes korraga piisavalt, seega on vestmik jälgitav. Vestmik näeb välja kompaktne ja lihtsalt

kasutatav. Bakalaureusetöö autori arvates oleksid vestmiku autorid võinud kasutada rohkem värve millegi eristamiseks. Samuti oleks võinud kasutada tehniliste illustratsioonide asemel (jalgratta-, auto-, telgipilt) teistsuguseid, värvilisi, lihtsamaid illustratsioone. Vestmiku esimeses peatükis on kokkuvõtlik grammatika ülevaade, kuid näiteid pole piisavalt. Kirjutatud on artiklitest, tegusõnast, küsisõnadest, eitamisest, minevikust, tulevikust, palvetest ja käskudest. Ainult tegusõnade osas on näited eraldi välja toodud tabelina, muudes teemades on näited lõigu sees ja seetõttu ei ole nad hästi eristatud.

Kolmas vestmik (Berlitz vestmik. Saksa keel) koosneb üheksast peatükist, milleks on: hääldamine, põhiväljendid/majutus, söök ja jook, reisimine, vaatamisväärsused/vaba aeg, poed ja teenused, tervis, sõnastikud ja üldist (grammatika, numbrid, nädalapäevad, kuud, kuupäevad, aastaajad, soovid ja tervitused, riigipühad, kellaajad, Saksamaa kaart). Kokku on vestmikus esitatud 1200 sõna ja väljendit, seega materjali esitatakse piisavalt ja see on asjakohane. Lisaks üldistele saksa-eesti ja eesti-saksa sõnastikele on ka väike toidusõnastik. Tervise peatükis on palju näiteid sellest, mida arst võib patsiendi käest küsida. Samuti on ka nõuanne, et enne arsti juurde minekut võiks kontrollida, kas tervisekindlustus katab õnnetusjuhtumist või haigusest tingitud kulutused (Berlitz 2005: 161). Kaheksandas peatükis „Poed ja teenused“ on kirjutatud valuuta vahetamisest. Saksamaal ja Austrias kasutatakse küll eurot, kuid Šveitsis kasutatakse franke, seega oleks kasulik teada, kuidas eurosid frankide vastu vahetada (Berlitz 2005: 137). Ometi on selles peatükis kirjutatud ainult dollarite vahetamisest eurodeks. Väga hea lisainformatsioon on esitatud kolmandas peatükis. Kui turist peaks tahtma kinno minna, siis ta peab arvestama sellega, et filmid võivad olla saksa keelde dubleeritud. Kavas on kasutatud lühend DF (*Deutsche Fassung*), kui film on dubleeritud, OF (*Originalfassung*) kui film on originaalkeeles ja OmU (*Originalfassung mit Untertiteln*), kui film on subtiitritega (Berlitz: 2005: 110). Vestmiku kujundus on väga hea, kuna teemad on värvide kaupa jaotatud ja ühel leheküljel ei ole liiga palju informatsiooni, on kõik hästi jälgitav ja ülesleitav. Grammatikast on kirjutatud piisavalt ja põhjalikult. Bakalaureusetöö arvates, on see vestmik hea näide sellest, milline vestmik võiks olla.

Neljas vestmik („15 minutit inglise keelt“) koosneb kaheteistkümnest peatükist, milleks on: tutvumine, söögid ja joogid, aja planeerimine, reisimine, kuidas jõuda pärale?, majutus, poeskäimine, töö ja õppimine, tervis, kodu, teenused ning vaba aeg ja suhtlemine. Vestmikus on eraldi peatükk seletamaks, kuidas seda raamatut kasutada. Peatükkides on rakendatud erinevaid võtteid, näiteks on mitmesuguseid harjutusi (kordamine, tõlkimine, vaste leidmine, meeldejätmise), lugemistekste, lisainformatsiooni ja vestlusi. Harjutused julgustavad kasutajaid keelt õppima ja seda praktiseerima. Kasutaja toetamiseks on iga peatüki lõpus kordamisosa, kus saab kõik õpitu veelkord üle lugeda. Igal leheküljel on palju informatsiooni, mõnikord tundub, et isegi liiga palju. Sellest tulenevalt on võimalik, et neil, kellel puudub inglise keele õppimise või vestmiku kasutamise kogemus, on esialgu raske harjuda sellise õppimissüsteemiga. Õppija toetamiseks on igale leheküljele lisatud erinevaid lausetega seotud pilte. Piltide ja värvide kasutamise ning ülesehituse tõttu on vestmik tänapäevase välimusega. Lausete kõrvale ja alla on lisatud tõlge ja umbkaudne hääldus eesti keeles. Vestmik julgustab kasutajaid ka pärast edasi õppima. Lisaks suhtluspeatükkidele on vestmiku lõpus toidusõnastik, eesti-inglise ja inglise-eesti sõnastik.

3. Hollandi keele grammatika raskuspunktid eesti õppijale

Selles peatükis kirjutatakse nendest grammatikateemadest, mis on eestlastele läbiviidud küsitluse põhjal rasked ning teemadest, mis võiksid bakalaureusetöö autori arvates vajalikud olla turisti jaoks. Bakalaureusetöös on ülevaade grammatikast põhjalikum kui kavandatavas vestmikus. Kuna turistivestmik on mõeldud eelkõige neile, kes alles tutvuvad hollandi keelega või kellel on algtase, peaks vestmiku grammatika olema esitatud lihtsal viisil ning vastama algtaseme nõuetele. *Certificaat Nederlands als Vreemde Taal-project* ehk *CNaVT* (Hollandi keele võõrkeelena programm) koostab hollandi keele tasemeeksameid, millest üks on A2-tasemele vastav *Profiel Toeristische en Informele Taalvaardigheid* ehk *PTIT* (Turisti ja mitteformaalne keeleoskustase). See eksam on mõeldud nendele, kes soovivad näiteks suhelda hollandikeelsete pereliikmetega või neile, kes soovivad reisida Hollandis turistidena (CNaVT). Kavandatav turistivestmik vastab aga A1-tasemele, kuna töö autori arvates ei ole võimalik saavutada kõrgemat taset ainult vestmiku abil ning vestmiku eesmärk ei ole kedagi õpetada, vaid pigem abistada. Euroopa keeleõppe raamdokumendis on määratletud, mida keelekasutaja A1-tasemel oskama peaks: „Mõistab ja kasutab igapäevaseid väljendeid ja lihtsamaid fraase, et oma vajadusi rahuldada. Oskab ennast ja teisi tutvustada ning pärida elukoha, tuttavate inimeste ja asjade järele ning vastata sama ringi küsimustele. Suudab suhelda lihtsas keeles, kui vestluspartner räägib aeglaselt ja selgelt ning on valmis aitama” (EKR 2007: 39).

3.1 Tähestik ja hääldus

Hollandi keele hääldus on eestlaste jaoks võõras. Margot Roose kirjutab oma raamatus hollandi keele häälduse kohta: „Alati, kui palun mõnd sõna tõlkida, toob Wouter kuuldavale rea kummalisi häälotsusi, mida võiks oodata inimeselt, kellel kalaluu kurku läinud. Hollandi keelt kuuldes tekib mul alati vastupandamatu soov rääkija seljale paar mehhist matsu anda või klaas vett pakkuda“ (Roose 2011: 40). Minu arvates, kirjeldab Roose väga hästi, mida eestlased esmalt mõtleavad hollandi keelt kuuldes.

Selles alapeatükis kirjutatakse lähemalt hollandi keele hääldusest, kõigepealt vokaalidest (vt Tabelid 1-4) ning seejärel konsonantidest (vt Tabel 5).

Hollandi keeles võivad vokaalid olla pikad või lühikesed. Lühikesed on üksikud vokaalid, millele samas silbis järgneb üks konsonant või rohkem kaashäälikuid (Neijt 1991: 28). RFT on rahvusvaheline foneetiline tähestik.

Tabel 1. **Lühikesed vokaalid hollandi keeles**

Vokaal	RFT	Näide	Tõlge	Umbkaudne hääldus eesti keeles
<i>a</i>	ɑ	<i>bal</i>	pall	[a] - esmaspäev
<i>e</i>	ɛ	<i>pret</i>	lõbu	[e] - vest
<i>i</i>	ɪ	<i>wit</i>	valge	[i] - inglisekeelses sõnas <i>sit</i>
<i>o</i>	ɔ	<i>zon</i>	päike	[o] - sort
<i>u</i>	œ	<i>kruk</i>	taburet	[ö] - kõha

Omapärane vokaal on *y*, seda hääldatakse hollandi keeles nagu [ie], eesti keeles [i]. Kui hollandlased loevad valjusti tähestikku, siis nad ütlevad [ij], mis on eesti keeles [äi], isegi kui nad tegelikult kirjutavad *y*. *Y* on ainuke täht hollandi tähestikus, mida kutsutakse nimepidi: Griekse *y* (kreeka *y*) või üpsilon (kreeka tähe järgi). Kuna hollandlaste jaoks on *ij* üks täht, siis nad kirjutavad alati *i* ja *j* suure tähega, kui see esineb lause alguses (või nime puhul). Näiteks:

het IJsselmeer

Järv Hollandis

IJs is lekker in de zomer

Jää on suvel maitsev.

Pikad vokaalid võivad olla kahekordsed vokaalid ehk kaks samasugust vokaali järjest.

Tabel 2. **Kahekordsed pikad vokaalid hollandi keeles**

Vokaal	RFT	Näide	Tõlge	Umbkaudne hääldus eesti keeles
<i>aa</i>	a	<i>gaan</i>	minema	[a/ä]– a ja ä vahepealne häälik
<i>ee</i>	e	<i>thee</i>	tee (jook)	[ei]
		<i>beer</i>	karu	[ee]– kui vokaalile järgneb r
<i>oo</i>	o	<i>boot</i>	laev	[ou]
		<i>noord</i>	põhi	[oo]– kui vokaalile järgneb r
<i>uu</i>	y	<i>huur</i>	üür	[ü]

Teiseks võib pika häälduse vokaal olla üksik vokaal silbi lõpus.

Tabel 3. **Pikk üksik vokaal silbi lõpus**

Vokaal	Näide	Tõlge	Umbkaudne hääldus eesti keeles
<i>a</i>	<i>da-ken</i>	katused	[a/ä]– a ja ä vahepealne häälik
<i>e</i>	<i>e-ten</i>	sööma	[ei]
	<i>le-ren</i>	õppima	[ee]– kui vokaalile järgneb <i>r</i>
<i>i</i>	<i>po-li-tie</i>	politsei	[i]
<i>o</i>	<i>bo-men</i>	puud	[ou]
	<i>no-ren</i>	norrakad	[oo]– kui vokaalile järgneb <i>r</i>
<i>u</i>	<i>u-ren</i>	tunnid	[ü]
<i>y</i>	<i>ba-by</i>	imik	[i]

Häälikut *e* kutsutakse hollandi keeles *sjwa* või *stomme e* ehk „rumalaks“ *e*-ks. Kui *e* on rõhuta silbis, siis hääldus ei ole [e], [ei], või [ee] vaid [õ]. Järgnevates näidetes on „rumalad“ *e*-d paksus kirjas ning rõhutatud *e* alla joonitud. Reegel on selline: kui sõna viimane täht on *e*, siis see on alati „rumal“.

ver-ken-nen

uurima, avastama

ge-woon-te

harjumus

Samuti võib pikk vokaal olla kombinatsioon vokaalidest, millest saab üks vokaal, eesti keele mõistes diftong, hollandi keeles *tweeklank*. Hollandi keeles on ka olemas vokaali-järjendid, mis koosnevad kolmest vokaalist, kuid mida hääldatakse ühe vokaalina. Diftongid hollandi keeles on *ei*, *ui*, *aai*, *ooi*, *oei*, *ou*, *eeu*, *ieu*. (Houët 2013: 279).

Tabel 4. **Diftongid hollandi keeles**

Diftong	Näide	Tõlge	Umbkaudne hääldus eesti keeles
<i>ei</i>	<i>geit</i>	kits	[äi]
<i>ui</i>	<i>zuid</i>	lõuna	[õi]
<i>aai</i>	<i>draai-en</i>	pöörama	[a/äi]
<i>ooi</i>	<i>gooi-en</i>	ilus	[oui]

<i>oei</i>	<i>groei-en</i>	kasvama	[ui]
<i>ou</i>	<i>zout</i>	sool	[au]
<i>eeu</i>	<i>leeuw</i>	lõvi	[eeu]
<i>ieu</i>	<i>nieuw</i>	uus	[iu]

Järgmises tabelis on ülevaade hollandi keele konsonantidest, nende RFT-s kasutatud sümbolid ning näited (Neijt 1991: 28). Tabeli all kirjeldatakse konsonantide hääldust lähemalt. Kui kirjeldus hääliku kohta puudub, on selle hääldus eesti keeles sama.

Tabel 5. Konsonandid hollandi keeles

Konsonant	RFT	Näide	Tõlge	Konsonant	RFT	Näide	Tõlge
<i>b</i>	b	<i>bak</i>	kast	<i>n</i>	n	<i>ton</i>	tünn, tonn
<i>ch</i>	x	<i>lachen</i>	naerma	<i>ng</i>	ŋ	<i>zingen</i>	laulma
<i>d</i>	d	<i>dak</i>	katus	<i>p</i>	p	<i>pak</i>	pakk
<i>f</i>	f	<i>fee</i>	haldjas	<i>r</i>	r	<i>rat</i>	rott
<i>g</i>	ɣ	<i>geel</i>	kollane	<i>s</i>	s	<i>les</i>	koolitund
<i>h</i>	h	<i>hard</i>	kõva	<i>z</i>	z	<i>zout</i>	sool
<i>j</i>	j	<i>jatten</i>	varastama	<i>t</i>	t	<i>tak</i>	oks
<i>k</i>	k	<i>kat</i>	kass	<i>v</i>	t	<i>leven</i>	elama
<i>l</i>	l	<i>laat</i>	hilja	<i>w</i>	w	<i>duw</i>	tõuge
<i>m</i>	m	<i>raam</i>	aken				

Helilised on *b* ja *d* ning neid tuleb hääldada pehmelt, aga silbi lõpus häälduvad need [*p*] ja [*t*]. Samuti on helilised *v* ja *z*, kuid nende hääldus ei muutu, vaid asendatakse (teguõnade ja nimisõnade mitmuslikes vormides) helitu *f* ja *s*-ga. *Ch* tähistab väga tugevalt väljaõeldud *g*-d, mis eestlase jaoks kõlab nagu [*h*]. Hollandi *h*-d hääldatakse välja, selle hääldus on väga sarnane inglise keeles. Täheühendit *ng* hääldatakse

nasaalselt nii, et *g*-d ei ole väga kuulda. *W* hääldub samamoodi nagu inglise keeles. Hollandis erineb piirkonniti *r*-i hääldus, Lõuna-Hollandis sarnaneb see rohkem prantsuse *r*-iga ning mida rohkem põhja poole, seda tugevama hääldusega see on. Kui eesti keeles põristatakse *r*-i tugevalt keele abil, siis hollandi keeles hääldatakse seda pigem kurgus. Kui sõnas on sufiks *-tie*, näiteks *politie*, hääldub see nagu [tsi].

3.2 Artiklid

Eelmises peatükis mainitud küsitluse tulemuse põhjal selgus, et hollandi keele artiklid on eestlastele kõige raskem teema, sellepärast et eesti keeles pole artikleid. Sel põhjusel peab vestmikus kindlasti kirjutama artiklitest ja nende kasutamisest. Nimisõna kasutatakse umbmäärase artikliga *een*, kui räägitakse mingist esemest või olendist esmakordselt. Umbmäärasel artiklil puudub mitmuse vorm, sest artikkel on tuletatud arvsõnast *één* ehk üks. Rääkides konkreetsetest esemetest või olenditest, mis on kuulajale juba tuttavad, kasutatakse nimisõna ees määravat ehk soolist artiklit. Artiklit *de* kasutatakse naissoost ning meessoost sõnadega. Artikkel *het* kuulub keskssoost nimisõnade juurde. Võrdlus umbmääraste ning määravate artiklite kohta hollandi, saksa ning inglise keeles on toodud tabelis 6.

Tabel 6. Artiklid hollandi, saksa ja inglise keeles

	Umbmäärane	Määrav
Hollandi keeles	<i>een</i>	<i>de/het</i>
Saksa keeles	<i>ein</i>	<i>der/die/das</i>
Inglise keeles	<i>a/an</i>	<i>the</i>

Hollandi keele õppijatel on raske aru saada, millal nimisõna on *de* või *het* artikliga, kuna selle kohta on väga vähe reegleid. *Algemene Nederlandse Spraakkunst* (1997), ehk ANS, mis on hollandi keele häälduse käsiraamat, on avaldanud mõned nn rusikareeglid artiklite kasutamiseks. Nimisõnu kasutatakse tavaliselt koos *de* artikliga:

- 1) Kui nimisõna on tegusõnast tuletatud, kuid sellel puudub tuletusliide.

de koop - ost tuletatud tegusõnast *kopen* (ostma)

2) Kui nimisõna lõpeb *-de, -te, -heid, -ij, -ing, -nis* või *-st* sufiksiga.

<i>de liefde</i>	armastus	<i>de bakkerij</i>	pagariäri
<i>de lengte</i>	pikkus	<i>de oefening</i>	harjutus
<i>de waarheid</i>	tõde	<i>de begrafenis</i>	matus
		<i>de winst</i>	kasum

3) Kui laensõnadel on lõpp *-ade, -ide, -ode, -ude, -age, -esse, -ica, -ie, -iek, -ine, -iteit, -ose, -sis, -tis, -xis, -suur, -tuur, -theek, -yse*

<i>de rollade</i>	rulaad	<i>de elektriciteit</i>	elekter
<i>de piramide</i>	püramiid	<i>de diagnose</i>	diagnoos
<i>de periode</i>	etüüd	<i>de basis</i>	baas
<i>de etude</i>	periood	<i>de bronchitis</i>	bronhiit
<i>de bagage</i>	pagas	<i>de syntaxis</i>	süntaks
<i>de delicatesse</i>	delikatess	<i>de censuur</i>	tsensuur
<i>de ethica</i>	eetika	<i>de cultuur</i>	kultuur
<i>de biologie</i>	bioloogia	<i>de apotheek</i>	apteek
<i>de muziek</i>	muusika	<i>de analyse</i>	analüüs
<i>de vaseline</i>	vaseliin		

4) Kui nimisõnaga väljendatakse isiku-, looma-, lille-, puu- või viljasorte, aastaaegu, arve, muusikainstrumente.

<i>de moeder</i>	ema	<i>de appel</i>	õun
<i>de leeuw</i>	lõvi	<i>de zomer</i>	suvi
<i>de roos</i>	roos	<i>de twee</i>	kaks
<i>de eik</i>	tamm	<i>de viool</i>	viuu

Nimisõnu kasutatakse tavaliselt koos artikliga *het*:

1) Kui nimisõnale on lisatud deminutiivi sufiks *-je*, *-tje*, *-pje*, või *-etje*

<i>het kopje</i>	tassike	<i>het duimpje</i>	pöidlake
<i>het autotje</i>	autoke	<i>het balletje</i>	ballike

2) Kui nimisõna lõpeb *-asme*, *-isme*, *-ment*, *-sel*, *-um* sufiksiga

<i>het sarcasme</i>	sarkasm	<i>het verzinsel</i>	väljamõeldis
<i>het realisme</i>	realism	<i>het centrum</i>	keskus/kesklinn
<i>het instrument</i>	instrument		

3) Kui nimisõna on tegusõnast tuletatud ja kasutab prefiksit *be-*, *ge-*, *ont-* või *ver-*

<i>het begin</i>	algus	<i>het ontwerp</i>	kavand
<i>het geloof</i>	usk	<i>het verband</i>	side

4) Nimisõnast tuletatud nimisõna, mis kasutab prefiksit *ge-* ja sufiksit *-te*

<i>het geraamte</i>	skelett
---------------------	---------

5) Kui nimisõnaga väljendatakse tuulesuunda, metalle, keeli ja spordi- ja mängunimetusi.

<i>het noorden</i>	põhja	<i>het Nederlands</i>	hollandi keel
<i>het goud</i>	kuld	<i>het voetbal</i>	jalgpall

Mitmuses on määrav artikkel alati *de* (vt Tabel 7).

Tabel 7. **Nimisõna koos määrava ja umbmäärase artikliga ainsuses ja mitmuses.**

	Määrav	Umbmäärane
Sooline	<i>de vrouw</i>	<i>een vrouw</i>
Neutraalne	<i>het paard</i>	<i>een paard</i>
Mitmus	<i>de paarden</i>	\emptyset <i>paarden</i>

3.3 Asesõnad

Voornaamwoorden ehk asesõnad asendavad isikute, loomade või asjade nimetusi. Hollandi keeles on olemas kaheksa asesõnade liiki, kuid algajal ei lähe nii palju vaja. Sellel põhjusel kirjutatakse selles peatükis ainult nendest asesõnadest, mis turistele vajalikud on. Need on: *persoonlijke voornaamwoorden* (isikulised asesõnad), *wederkerende voornaamwoorden* (enesekohased asesõnad), *bezittelijke voornaamwoorden* (omastavad asesõnad) ja *aanwijzende voornaamwoorden* (näitavad asesõnad).

Isikuliste asesõnade vorm oleneb sellest, kas asesõnad esinevad lauses alusena või sihitisena ning sellest, kas asesõna on rõhutatud või mitte. Tabelis 8 on välja toodud alusena kasutatud isikuliste asesõnade vormid ainsuses ja mitmuses (Huitema 2013: 73):

Tabel 8. **Isikulised asesõnad alusena hollandi keeles**

	Rõhutatud	Rõhutamata	Rõhutatud	Rõhutamata
	Ainsuses		Mitmuses	
1. pööre	<i>ik</i>	<i>'k</i>	<i>wij</i>	<i>we</i>
2. pööre	<i>jij</i> <i>u</i>	<i>je</i> <i>u</i>	<i>u</i>	<i>u</i>
3. pööre	<i>hij</i> <i>zij</i> <i>het</i>	<i>ie/die</i> <i>ze</i> <i>'t</i>	<i>jullie</i> <i>zij</i>	<i>jullie</i> <i>ze</i>

Alus on rõhutatud näiteks kahe inimese võrdlemisel või küsimusele vastamisel:

***Ik** ben klaar om te gaan, maar **jij** nog niet.*

Wie gaat er mee naar de markt?

Wij.

Mina olen valmis minema, aga sina veel ei ole.

Kes tuleb kaasa turule?

Meie.

Asesõna *u* kasutatakse inimese või inimeste teietamiseks. Eesti keeles kasutatakse teietamiseks mitmuse 2. pööret, aga hollandi keeles ainsuse 2. pööret. *Hij* on tarvitusel meessoost isikute ja *zij/ze* naissoost isikute puhul.

Het on keskssoost isikuline asesõna, mis esineb näiteks ilmastikunähtusi või aega tähistavate tegusõnade juures.

Het regent.

Sajab vihma

Het is al bijna vier uur.

Kell on juba peaaegu neli.

Tabelis 9 on sihitisena kasutatud isikuliste asesõnade vormid ainsuses ja mitmuses (Huitema 2013: 78):

Tabel 9. **Isikulised asesõnad sihitisena hollandi keeles**

	Rõhutatud	Rõhutamata	Rõhutatud	Rõhutamata
	Ainsuses		Mitmuses	
1. pööre	<i>mij</i>	<i>me</i>	<i>ons</i>	<i>ons</i>
2. pööre	<i>jou</i> <i>u</i>	<i>je</i> <i>u</i>	<i>u</i> <i>jullie</i>	<i>u</i> <i>je</i>
3. pööre	<i>hem</i> <i>haar</i> <i>het</i>	<i>'m</i> <i>'r</i> <i>'t</i>	<i>hen, hun</i>	<i>ze</i>

Sellised vormid esinevad tihti pärast eessõna, selles lauses alla joonitud:

Ik geef dit boek aan jou.

Mina annan selle raamatu sulle.

Hem-i kasutatakse meessoost ja *haar*-i naissoost nimisõnade puhul.

Verwijswoorden ehk anafoore kasutatakse tekstis eelpool mainitule viitamiseks.

Nimisõnade asendamiseks saab kasutada isikulisi asesõnu *hij*, *hem*, *het* ja *ze*.

De-nimisõnade asendamiseks kasutatakse ainsuses *hij* (alusena) või *hem* (sihitisena).

Mitmuses esineb *ze* (alusena ja sihitisena) (vt Tabel 10).

Tabel 10. ***de*-nimisõnade asendamine isikuliste asesõnadega**

Ainsus		Mitmus	
<i>De auto is vies.</i>	<i>Hij is vies.</i>	<i>De auto's zijn vies.</i>	<i>Ze zijn vies.</i>
Auto on must.	See on must.	Autod on mustad	Need on mustad.
<i>Ik was de auto.</i>	<i>Ik was hem.</i>	<i>Ik was de auto's</i>	<i>Ik was ze.</i>
Ma pesen autot .	Ma pesen seda .	Ma pesen autosid .	Ma pesen neid

Het-nimisõnade asendamiseks kasutatakse ainsuses *het* (alusena ja sihitisena). *Het*-nimisõnad on mitmuses *de*-artikliga, seega kasutatakse ka *ze* asendamiseks (vt Tabel 11).

Tabel 11. ***het*-nimisõnade asendamine isikuliste asesõnadega.**

Ainsus		Mitmus	
<i>Het boek is nieuw.</i>	<i>Het</i> <i>is nieuw.</i>	<i>De boeken</i> <i>zijn nieuw.</i>	<i>Ze</i> <i>zijn nieuw.</i>
Raamat on uus.	See on uus..	Raamatud on uued.	Need on uued.
<i>Ik lees het boek.</i>	<i>Ik lees het.</i>	<i>Ik lees de boeken</i>	<i>Ik lees ze.</i>
Ma loen raamatut .	Ma loen seda	Ma loen raamatuid .	Ma pesen neid

Enesekohane asesõna viitab lause alusele (vt Tabel 12).

Tabel 12. **Enesekohased asesõnad hollandi keeles.**

	Ainsus	Mitmus
1. pööre	<i>me/mij</i>	<i>ons</i>
2. pööre	<i>je</i> <i>u/zich</i>	<i>je</i> <i>zich</i>
3. pööre	<i>zich</i>	<i>zich</i>

Teietamiseks kasutatakse enamasti *zich* välja arvatud siis, kui lauses esineb eessõna, näitelause on alla joonitud, siis on lubatud kasutada ka *u*.

*Kleed u **zich** aan?*

Kas Teie panete end riidesse?

Heeft u uw boek bij u?

Kas Teil on Teie raamat kaasas?

Omastav asesõna seisab artiklisõnana nimisõna ees ja saab seista ka nimisõna asemel Eestlastele võib raskust valmistada ainsuse 3. pööre, kuna eesti keeles kasutatakse omastava asesõnana “oma”. Kõnekeeles võidakse kasutada isikuliste ja omastavate asesõnade rõhutamata lühemad vormid: *'k*, *'m*, *'r*, *'t*, *m'n*, *d'r*, *z'r*. Kirjakeeles on lubatud ainult asesõnade tavaline vorm (vt Tabel 13).

Tabel 13. Omastavad asesõnad hollandi keeles

	Ainsus	Mitmus
1. pööre	<i>mijn (m'n)</i>	<i>ons, onze</i>
2. pööre	<i>jouw, je/uw</i>	<i>jullie (je)</i>
3. pööre	<i>zijn (z'n)/haar (d'r)</i>	<i>hun, haar</i>

Omastav asesõna *ons* kasutatakse *het*-nimisõnadega ja *onze de*-nimisõnadega ja mitmuses.

Hij is onze broer.

Tema on meie vend.

Dit is ons huis.

See on meie maja.

Näitavad asesõnad paiknevad nimisõna ees ning viitavad, tihti rõhutatult, inimestele või asjadele (vt Tabel 14). Kõnekeeles kasutatakse ka tihti käes või pea viitamiseks.

Tabel 14. Näitavad asesõnad hollandi keeles

	<i>de</i> -nimisõnad	<i>het</i> -nimisõnad
Lähedal	<i>deze</i>	<i>dit</i>
Kaugel	<i>die</i>	<i>dat</i>

Kui viidatakse mingile asjale, omadusele või tegevusele, mis paikneb kõnelejale ruumis ja ajas lähedal, siis kasutatakse *de*-nimisõnade puhul *deze* ja *het*-nimisõnade puhul *dit*. Nende asesõnadega koos saab kasutada sõna *hier*, mis tähendab “siin”. Kui räägitakse millestki, mis paikneb kaugemal, siis kasutatakse *de*-sõnade puhul *die* ja *het*-sõnade puhul *dat*. Nende asesõnadega koos saab kasutada sõna *daar*, mis tähendab “seal”.

Dit boek hier is van mij.

See raamat siin on minu oma.

Dat boek daar is van jou.

See raamat seal on sinu oma.

3.4 Verbid

Kuigi verbide pööramine ei olnud eestlaste vastuste põhjal raske, arvab bakalaureusetöö autor, et nendest peaks ikkagi kirjutama, sest öeldisverb on lause tuum. Algtasemel õppija peab oskama moodustada lihtsaid lauseid ja esitada lihtsaid küsimusi (EKR 2007: 99).

Hollandi keele verbi paradigmas on kaks tegumoodi, neli kõneviisi ja kaheksa ajavormi. Turistil ei ole vaja kõike ajavorme ega kõneviisi teada. Eeldatavasti läheb turistil ajavormidest läheb vaja *onvoltooid tegenwoordige tijd* (o.t.t) ehk olevikku ja *voltooid tegenwoordige tijd* (v.t.t) ehk täisminevikku. Olevikku läheb vaja seetõttu, et enamasti toimub suhtlus kõnehetkega samaaegselt. Täisminevik on hollandi keeles kõige rohkem kasutatav mineviku-aeg. Turisti seisukohalt on kõneviisidest kõige vajalikumad *aantonende wijs* ehk kindel kõneviis ja *gebiedende wijs* ehk käskiv kõneviis. Tegumoodidest tuleks turistil vallata *actief* ehk isikuliste tegumoodi.

Hollandi keeles on olemas mitu tüüpi tegusõnu, mida jaotatakse erinevatelt jaotusalustelt lähtudes. Turistil läheb kindlasti vaja *modale werkwoorden* ehk modaalverbe. *Zelfstandige werkwoorden* ehk täistähenduslikud tegusõnad on iseenesestmõistetavalt olulised, aga neid ei planeeri bakalaureusetöö autor ei oma töös ega ka vestmikus eraldi välja tuua, sest turistile ei ole verbide keeleteaduslikul alusel põhinev jaotus oluline. Pööramisel saab verbe jagada kahte rühma: *zwakke (regelmatige) werkwoorden* ehk nõrgad (reeglipärased) tegusõnad, *sterke (onregelmatige) werkwoorden* ehk tugevad (ebareeglipärased) tegusõnad. Järgmistes peatükkides kirjutatakse lähemalt nendest tegusõnadest, kuid vestmikus nendel põhjalikumalt ei peatuta. Turist õpib tegusõnu kommunikatiivselt, nii nagu need on vestmiku lausetes esitatud.

Modaalverbid hollandi keeles on: *zullen* (ingl kl *shall*), *willen* (tahtma), *kunnen* (oskama saada, võimalik olema), *mogen* (tohtima, võima), ja *moeten* (pidama). Modaalverbid esinevad lauses enamasti abitegusõnana, kuuludes mõne täistähendusliku tegusõna juurde.

Zullen väljendab:

1) ettepanekut

***Zullen** we vanavond naar de bioscoop gaan?*

Kas me läheksime täna õhtul kinno?

2) lubadust, kokkulepet

*Bel je me morgen? Ja, dat **zal** ik doen.*

Kas sa helistad mulle homme? Jah, seda ma teen.

3) midagi, mis tõenäoliselt hakkab juhtuma tulevikus

*Ik **zal** mijn oma bezoeken.*

Ma (tõenäoliselt, tulevikus) külastan enda vanaema.

Willen väljendab:

1) kindlat soovi, tahtmist või kavatsust

*Ik **wil** hem morgen bellen.*

Ma tahan talle homme helistada.

Kunnen väljendab:

1) võimalikkust

*Sinds gisteren **kan** je weer met de trein reizen.*

Alates eilsest saad sa jälle rongiga reisida.

2) võimeid

*Hij **kan** goed zwemmen.*

Ta oskab hästi ujuda.

3) suulises keeles modaalverbi *mogen* asemel loa andmist.

*Jullie **kunnen** nu naar huis gaan.*

Te võite/saate nüüd koju minna.

Mogen väljendab:

1) võimalust, mis tuleneb kellegi loast

*U **mag** tijdens het examen een lexicon gebruiken.*

Te tohite eksamil leksikoni kasutada.

2) keeldu, koos eitussõnaga

*U **mag geen** lexicon gebruiken.*

Te ei tohi kasutada leksikoni.

Moeten väljendab:

1) vajalikkust, sundi

*Na de pauze **moeten** we naar huis gaan.*

Pärast pausi peame koju minema.

2) kohustust, käsku, mis tuleneb kolmanda isiku korraldusest

*Je **moet** met de leraar praten.*

Sa pead õpetajaga rääkima.

3.4.1 Nõrgad verbid

Sõnatüve saamiseks eemaldatakse infinitiivi lõpust *-en/-n*. Näiteks:

werken → *werk-*

töötama

zien → *zie-*

nägema

Järele võib jääda “toores” sõnatüvi. Toores sõnatüvi on tüvi, millele pöördelõppu ei saa otse liita, vaid mida tuleb veel muuta. Selleks, et aru saada, kas sõnatüvi on toores või mitte, tuleb mõelda järgmistele reeglitele (mis kehtivad ka nimisõnade puhul):

1) Täishäälikuga lõppeva rõhulise silbi täishäälik peab olema pikk. Hääldus peab olema sama pikk nii infinitiivis kui ka ainsuse pöördelistes vormides. See tähendab, et toorele tüvele tuleb lisada vokaal. Näiteks:

wonen → *won-* → *woon*

elama

Täishääliku *o* hääldus infinitiivis on pikk. *won-* on toores tüvi, täishäälik *o* on lühike. Selleks, et *o* hääldus oleks sama pikk, tuleks lisada vokaali.

3.4.2 Tugevad verbid

Tugeva tegusõna puhul muutub sõnatüvi minevikus. *Grammatica Nederlands NT2* (Huitema 2013) grammatikas on välja toodud mõned kategooriad, millal ja kuidas võib sõnatüvi muutuda.

Tegusõnades, mille infinitiivi sõnatüves on *ij*, asendub *ij* lihtminevikus ainsuses *ee*-ga ja mitmuses *e*-ga. Mineviku kesksõnas on *e* ja lõpp on *-en*.

<i>kijken</i>	vaatama
<i>ik keek</i>	vaatasin
<i>wij keken</i>	vaatasime
<i>gekeken</i>	vaadanud

Tegusõnades, mille infinitiivi sõnatüves on *ie*, asendub *ie* lihtminevikus ainsuses *oo*-ga ja mitmuses *o*-ga. Mineviku kesksõnas on *o* ja lõpp on *-en*.

<i>kiezen</i>	valima
<i>ik koos</i>	valisin
<i>wij kozen</i>	valisime
<i>gekozen</i>	valinud

Tegusõnades, mille infinitiivi sõnatüves on *ui*, asendub *ui* lihtminevikus ainsuses *oo*-ga ja mitmuses *o*-ga. Mineviku kesksõnas on *o* ja lõpp on *-en*.

<i>fluiten</i>	vilistama
<i>ik floot</i>	vilistasin
<i>wij floten</i>	vilistasime
<i>gefloten</i>	vilistanud

Tegusõnades, mille infinitiivi sõnatüves on *i*, asendub *i* lihtminevikus *o*-ga. Mineviku kesksõnas on *o* ja lõpp on *-en*.

<i>drinken</i>	jooma
<i>ik dronk</i>	jõin
<i>wij dronken</i>	jõime
<i>gedronken</i>	joonud

Mõnedes tegusõnades, mille infinitiivi sõnatüves on *e*, asendub *e* lihtminevikus *o*-ga. Mineviku kesksõnas on *o* ja lõpp on *-en*.

<i>zwemmen</i>	ujuma
<i>ik zwom</i>	ujusin
<i>wij zwommen</i>	ujusime
<i>gezwommen</i>	ujunud

Paaris tegusõnades, mille infinitiivi sõnatüves on *e*, asendub *e* lihtminevikus ainsuses *oo*-ga ja mitmuses *o*-ga. Mineviku kesksõnas on *o* ja lõpp on *-en*.

<i>wegen</i>	kaaluma
<i>ik woog</i>	kaalusin
<i>wij wogen</i>	kaalusime
<i>gewogen</i>	kaalunud

Mõnikord on tegusõna lihtmineviku vorm ebareeglipärane, aga mineviku kesksõna mitte.

<i>vragen</i>	küsima
<i>ik vroeg</i>	küsisin
<i>wij vroegen</i>	küsisime
<i>gevraagd</i>	küsinud

Mõnikord on tegusõna lihtmineviku vorm reeglipärane, aga mineviku kesksõna lõpp on *-en*.

<i>bakken</i>	küpsetama
<i>ik bakte</i>	küpsetasin
<i>wij bakten</i>	küpsetasime
<i>gebakken</i>	küpsetanud

Mõnikord on tegusõna lihtmineviku vorm ebareeglipärane ja mineviku kesksõnale lisandub sellele samale ebareeglipärasele vormile *-d* või *-t* lõpp.

<i>denken</i>	mõtleva
<i>ik dacht</i>	mõtlesin
<i>wij dachten</i>	mõtlesime
<i>gedacht</i>	mõelnud

3.5 Lauseehitus

Jutustavas lauses ning lahtises küsilausest on öeldis alati teisel kohal. Kinnise küsimuse (jah/ei-küsimuse) korral ja käskivas lauses on öeldis alati esimesel kohal. Järgnevates lausetes on öeldis paksus kirjas:

<i>Ik spreek Estlands</i>	Mina räägin eesti keelt
<i>Wie bent u?</i>	Kes Teie olete?
<i>Ga je met me mee?</i>	Kas sa tuled minuga kaasa?
<i>Luister naar de muziek</i>	Kuula muusikat.

Kui öeldis koosneb kahest osast ehk põhiverbist ja abiverbist, siis abiverb on teisel kohal ja põhiverb liigub lause lõppu. Lahutatava eesliitega verbidel läheb eesliide lause lõppu.

<i>Wanneer moet je gaan?</i>	Millal sa pead minema?
<i>Hij moet vroeg opstaan</i>	Tema peab vara tõusma

Õeldise koht lauses on tähtis pealause ja kõrvallause eristamiseks; pealauses on õeldis alati esimesel või teisel kohal, kõrvallauses on õeldis lause lõpus.

Komt hij morgen naar het feest?

Kas tema tuleb homme peole?

Hij **komt** morgen naar het feest.

Tema tuleb homme peole.

omdat hij morgen naar het feest **komt**.

sest tema tuleb homme peole.

Lause keskosas on määrused ja sihitis. Kui lauses mitu määrust, on tähtis, et ajamäärus oleks alati esimesel kohal. Viisi- ja kohamäärused võivad olla mõlemad teisel ja kolmandal kohal.

Ik ben vandaag met Sophie naar de film geweest.

Ma käisin täna Sophiega kinos.

Selles lauses on ajamäärus *vandaag*, viisimäärus *met Sophie* ja kohamäärus *naar de film*.

3.6 Eitus

Hollandi keeles võib lauses olla vaid üks eitus. Eitamiseks saab kasutada sõnu *niet* või *geen*. Võrdlus saksa keelega on tabelis 17:

Tabel 17. Eitus hollandi ja saksa keeles

hollandi keeles	<i>geen</i>	<i>niet</i>
saksa keeles	<i>kein</i>	<i>nicht</i>

Eitussõna **geen** kasutatakse järgmistel juhtudel:

- 1) nimisõna eitamisel, kui kasutatakse umbmäärast artiklit *een*

Is dit een boek?

Kas see on raamat?

Nee, dit is geen boek

Ei, see ei ole raamat.

2) nimisõna eitamisel artikli puudumisel mitmuses (ka omadussõna juuresolekul)

Heb je appels?

*Nee, ik heb **geen** appels.*

Heb je rode appels?

*Nee, ik heb **geen** rode appels.*

Kas sul on õunu?

Ei, mul ei ole õunu.

Kas sul on punaseid õunu?

Ei, mul ei ole punaseid õunu.

Eitussõna **niet** kasutatakse:

1) eitades tegusõnu, määrsõnu.

*Mijn broer gaat **niet** naar school.*

*Waarom eet je **niet** graag vlees?*

Minu vend ei lähe kooli.

Miks sa ei söö meeleldi liha?

2) nimisõna eitamisel määrava artikliga või omastava asesõnaga.

*Is dit **jouw** boek?*

*Nee, dit is **niet** mijn boek*

*Nee, dit is mijn boek **niet**.*

Is dat de leraar?

*Nee, dat is **niet** de leraar.*

*Nee, dat is de leraar **niet**.*

Kas see on sinu raamat?

Ei, minu raamat see ei ole.

Ei, see ei ole minu raamat.

Kas see on õpetaja?

Ei, õpetaja see pole.

Ei, see pole õpetaja.

Kui tekib kahtlus, kus paikneb lauses *niet*, siis peab mõtlema sellele, mida eitatakse.

Kui eitatakse mingit lauseliiget (täiendit, objekti, määrust jne), siis asetatakse *niet* vastava lauseliikme ette.

*Ik ben **niet** moe.*

*Ze drinkt **niet** graag koffie.*

Ma ei ole väsinud.

Ta ei joo meelsasti kohvi.

Kui eitatakse lause mõtet või tegusõna ennast, siis *niet* asub võimalikult lause lõpus.

*Ze drinkt **niet**.*

*Vandaag komen wij **niet**.*

Ta ei joo

Täna me ei tule.

Järgnevas neljas lauses kehtib eitus *niet* ainult esimeses lauses kogu lause kohta, järgmistes eitatakse mingit osa lausest, eitatav lauseliige on alla joonitud.

<i>Peter heeft haar gisteren niet gezien.</i>	Peter teda eile <u>ei näinud</u> .
<i>Peter heeft haar niet <u>gisteren</u> gezien...</i>	Peter <u>eile</u> ei näinud teda.
<i>Peter heeft niet <u>haar</u> gisteren gezien...</i>	Peter ei näinud <u>teda</u> eile.
<i>Niet <u>Peter</u> heeft haar gisteren gezien, maar...</i>	Mitte <u>Peter</u> ei näinud teda eile, vaid ...

3.7 Nimisõnad

Nimisõnad nimetavad inimesi, loomi, asju ja nähtusi. Hollandi keeles on väga levinud deminutiiv sufiksi (näiteks *-je*, *-tje*, *-pje*, *-etje*) lisamine nimisõnale. Kuna vestmiku põhirõhk on suhtlusel on nimisõnad väga tähtsad. Käies poes või ostes restoranis midagi, peab oskama turist nimisõnu mitmuses kasutada ja seetõttu esitatakse järgnevalt mitmuse moodustamise põhimõtted. Mitmuses on nimisõnad alati *de* artikliga.

Mitmuse tunnus *-en*:

1) nimisõnad, mis lõpevad kahe või kolme konsonandiga:

<i>de ringen</i>	sõrmused
<i>de bergen</i>	mäed

2) nimisõnad, mis lõpevad *-au*, *-ou*, *-ei*, *-ij*, *-oe*, *-ie*, *-eu*, *-ui* + ühe konsonandiga:

<i>de fouten</i>	vead
<i>het boeken</i>	raamatud
<i>het dieren</i>	loomad
<i>de deuren</i>	uksed
<i>de tuinen</i>	aiad

Mitmuse tunnus *-‘s*:

1) nimisõnad *-a*, *-i*, *-o*, *-u*, *-y* lõpuga:

<i>de taxi’s</i>	taksod
<i>de paraplu’s</i>	vihmavarjud

Mitmuse tunnus **-s**:

1) nimisõnad, mille lõpp on -el, -em, -en, -er või deminutiividel:

<i>de tafels</i>	lauad
<i>de bezems</i>	harjad
<i>de jongens</i>	poisid
<i>de moeders</i>	emad
<i>het kopjes</i>	tassikesed

Nimisõnade asendamiseks saab kasutada asesõna *er* koos arvsõnaga. *Er* tuleb sõnast *ervan*, mis tähendab inglise keeles *of it* või *of them*. Arvsõnad hollandi keeles on näiteks *twee* (kaks), *drie* (kolm), *veel* (palju), *paar* (mõni).

<i>Hoeveel kopjes koffie wilt u?</i>	Mitu tassi kohvi Te tahte?
<i>Ik wil er twee.</i>	Ma tahan kahte.
<i>Heb je Nederlandse vrienden?</i>	Kas sul on hollandlastest sõpru?
<i>Ja, ik heb er een paar.</i>	Jah, mul on paar tükki.

Teises lauses *er* = *kopjes koffie*, viimases lauses *er* = *Nederlandse vrienden*.

3.8 Omadussõnad

Omadussõna iseloomustab nimisõnu. Turisti jaoks on omadussõnad tähtsad, nii saab ta näiteks teed küsides aru ümbruskonna kirjeldusest, restoranis oma arvamust väljendada ja hotellis avaldada oma soovi toa kohta. Hollandi keeles on omadussõna vorm sama nii ainsuses kui ka mitmuses. Omadussõna paikneb nimisõna ees (vt Tabel 18) või tegusõna järel (vt Tabel 19).

Tabel 18. Omadussõna nimisõna ees hollandi keeles

	<i>de</i> -nimisõnad	<i>het</i> -nimisõnad
määrav (<i>de/het</i>)	<i>De mooie tas.</i> Ilus kott.	<i>Het bruine paard.</i> Pruun hobune.
umbmäärane (<i>een</i>)	<i>Een mooie tas.</i> Üks ilus kott.	<i>Een bruin paard.</i> Üks pruun hobune.

Kui omadussõna on nimisõna ees lisatakse üldjuhul *-e*, välja arvatud siis, kui kasutatakse kesksõost *het* nimisõna umbmäärase artikliga *een*.

Tabel 19. **Omadussõna tegusõna järel hollandi keeles**

	<i>de</i> -nimisõnad	<i>het</i> -nimisõnad
ainsuses	<i>De tas is mooi.</i> Kott on ilus.	<i>Het paard is bruin.</i> Hobune on pruun.
mitmuses	<i>De tassen zijn mooi.</i> Kotid on ilusad.	<i>De paarden zijn bruin.</i> Hobused on pruunid.

Omadussõna võrdeid kasutatakse isikute, asjade, olukordade või tunnuste võrdlemiseks. Hollandi keeles on kolm võrret: *stellende* ehk algvõrre, *vergrotenende* ehk keskvõrre ja *overtreffende* ehk ülivõrre. Algvõrdel puudub tunnus. Keskvõrde tunnuseks on *-er*, mis liitub omadussõnale ning mida kasutatakse koos sõnaga *dan* ehk kui. Kui omadussõna lõpeb häälikuga *r*, lisandub sellele tunnus *-der* (vt Tabel 20). Ülivõrde tunnus on *-st(e)* ning koos sellega kasutatakse artiklit (vt Tabel 21).

Tabel 20. **Keskvõrde tunnuse liitumine omadussõnale**

Omadussõna nimisõna järel.	<i>Mijn tas is mooier dan jouw tas.</i> Minu kott on ilusam kui sinu kott.
	<i>Haar auto is duurder dan mijn auto.</i> Tema auto on kallim kui minu auto.
Omadussõna nimisõna ees.	<i>Ik heb een mooiere tas dan jij.</i> Mul on ilusam kott kui sinul.
	<i>Zij heeft een duurdere auto dan ik.</i> Tal on kallim auto kui minul.

Tabel 21. **Ülivõrde tunnuse liitumine omadussõnale**

Omadussõna nimisõna järel. <i>het</i> + omadussõna + <i>-st</i>	<i>Mijn tas is het mooist.</i> Minu kott on kõige ilusam.
Omadussõna nimisõna ees. <i>de</i> + omadussõna + <i>-ste</i>	<i>Ik heb de mooiste tas.</i> Minul on kõige ilusam kott.

4. Turistivestmiku ülesehitus ja vestlusteemad

Eesti keele seletav sõnaraamat (EKSS 2009: 303-304) defineerib mõiste vestmik ehk vestlussõnastik järgnevalt: „võõrkeeles vestlemiseks kõige tarvilikumaid sõnu, lauseid ja dialooge sisaldav tõlkesõnastik, vestmik“. Läbi viidud küsitluse tulemuste ja vestmike võrdluse põhjal olen kindlaks teinud, milline minu vestmik olema peaks. Tänu üliõpilaste soovitudele olen otsustanud kirjutada ka kommetest, traditsioonidest ja tavadest Hollandis. Kavandatav hollandi keele turistivestmik koosneb neljast osast. Esimeses osas on hollandi keele üldtutvustus. Teine osa sisaldab hollandi keele tähtsaimad grammatikateemasid ning kokkuvõtlikku hääldusõpetust. Kolmas ning suurim osa koosneb kümnest vestlusteemast, need on kõige vajalikumad igapäevased teemad (näiteks tutvumine, orienteerumine, toitlustus jne). Vestmiku viimases osas on väike eesti-hollandi ning hollandi-eesti sõnastik. Vestmik on kirjutatud hollandi keeles ning sihtrühmaks on eesti turistid. Vestlussõnastik sobib kasutamiseks Hollandis reisides ja selle loomise eesmärk on suurendada huvi hollandi keele vastu ning pakkuda võimalusi hollandi keelega tutvumiseks.

Esimese peatüki teema on tutvumine. Peatükis õpib vestmiku lugeja näiteks küsisõnu, erinevate keelte ja riikide nimetusi, igapäevastes suhtlussituatsioonides vajalikke väljendeid ning numbreid. Alustan sellest, et kirjutan kommetest Hollandis, kuidas tervitatakse, millal teietatakse jne. Peatüki eesmärgiks on see, et vestmiku lugeja oleks võimeline hollandi keeles tervitama, tänama, ennast tutvustama.

Teise peatüki teema on orienteerumine. Selles peatükis õpib vestmiku kasutaja näiteks, kuidas teed küsida ja juhatada. Osatakse linnades ja väiksemates küldes ringi liikuda ning nimetada nende kõige tähtsaimad ja iseloomulikumaid kohti. Kavatsen kirjutada Amsterdami tähtsaimatest kohtadest, kuna pealinnana on see turistide üks lemmikpaikadest.

Kolmanda peatüki teema on transport. Peatükis õpib vestmiku kasutaja, kuidas Hollandis ühistransporti kasutatakse. Sissejuhatusena kirjutan sellest, millega turist peab arvestama ning kus ta internetist leiaks informatsiooni hilinemiste ja muude probleemide kohta. Õpetatakse, kuidas küsida väljumisaegu, peatuste asukohti ning igasugust informatsiooni piletite kohta. Lisaks sellele, õpitakse ka kuupäevi ja kellaegu ja transpordiga seonduvad eessõnu.

Neljanda peatüki teema on toitlustus. Selles peatükis õpitakse, kuidas tellida midagi kohvikus, restoranis või baaris. Osatakse menüü ja päevapakkumiste kohta küsida ning arvet maksta. Veel õpitakse omadussõnu, millega saab sööke ja jooke iseloomustada ning arvamust ja soove avaldada. Lisainformatsioonina kirjutan sellest, kus on näiteks Amsterdams parimad kohvikud, restoranid, baarid jms. Samuti oleks hea teada, kui palju jäetakse tavaliselt jootraha. Sellele peatükile kavatsen lisada toidusõnastiku.

Viienda peatüki teema on kaubandus. Peatükis õpib vestmiku kasutaja, kuidas näiteks toidupoes, riidepoe ja turul midagi osta. Selles peatükis on rohkesti nimisõnu; toiduaineid, riidesemeid. Lisaks sellele õpib turist ka värvide ja kujundite nimetusi. Kirjutan suurematest ja populaarsematest poekettidest ning sellest, mis on Hollandis keskmine hinnaklass Euroopa mõistes.

Kuuenda peatüki teemaks on majutus. Sissejuhatusena kirjutan parematest hotellidest, hostelitest Amsterdams ning soovitan veebilehte, kus saaks broneerida majutust ning leida selle kohta rohkem informatsiooni. Osatakse broneerida tuba hotellis või hostelis, avaldada eelistusi toa kohta ning küsida informatsiooni vaatamisväärsuste kohta. Selleks on vaja omadussõna võrdlusastmed, nii saab turist öelda näiteks, et ta soovib suuremat tuba või kõige odavamalt tuba. Samuti õpetatakse, kuidas tagasisidet anda või kaebusi esitada ning seetõttu, on selles peatükis palju eitamisega seotud lauseid.

Seitsmenda peatüki teema on meelelahutus. Peatükis kirjutan hollandi riigipühadest ja tähtpäevadest ning nendega seotud traditsioonidest. Lisaks sellele võiks kirjutada sellest, mida hollandlased tavaliselt vabal ajal teevad. Hollandlastele meeldib väga jalgrattaga sõita, seetõttu tahaksin soovitada turistidele ilusamaid jalgrattaradasid. Samuti võiks turist õppida, kuidas rääkida enda hobidest või kutsuda kedagi näiteks kinno, lõbustusparki või sporti tegema.

Kaheksanda peatüki teema on töö ja kool, milles tutvustan erinevaid ameteid. Selles peatükis on palju tegusõnu, mis on seotud töökohaga, tööruumidega ning koosolekutega. Lisaks tööle, kirjutan ka õpingutest ja õppesüsteemist Hollandis. Sõnavara on seotud haritusasutustega, erialadega, klassiruumidega. Peatüki sissejuhatuses soovitan veebilehte, kust turist saaks tööd leida. Samuti võiks olla esitatud elulookirjelduse näide.

Üheksanda peatüki teema on tervis. Selles peatükis kirjutan alustuseks tervisehoiusteemist Hollandis. Peatüki eesmärk on tagada, et turist saaks võimalikult paljudes olukordades etteantud väljendite ja sõnadega arsti juures hakkama. Sõnavarana võiks lisada illustratsiooni inimkehast ning sellega seonduvad mõisted hollandi keeles.

Kümnenda peatüki teemaks on hädaolukord. Väljendid selles peatükis õpetavad, kuidas küsida abi, mida öelda õnnetuse või näiteks varguse puhul. Kuna sellistel juhtumitel oleks turistil vaja võimalikult kiiresti reageerida ja tegutseda, võiksid laused olla selles peatükis lühikesed ja kiiresti ülesleitavad. Sellesse peatükki on väga tähtis lisada piisavalt näited sellest, mida politseinikud, tuletõrjujad või tervishoiutöötajad võivad turistile öelda.

Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö põhieesmärgiks oli koostada teoreetiline alus turistivestmikule. Selle eesmärgi saavutamiseks pidi autor esmalt välja uurima, mis on eestlastele hollandi keele omandamisel raske ning teiseks, milline on hea keelevestmik.

Esimese uurimisülesandena viisin läbi küsitluse Tartu Ülikooli keelekeskuses minu juures hollandi keelt õppinud üliõpilaste hulgas. Ankeetküsitlus oli internetipõhine ja koosnes seitsmest kohustuslikust küsimusest ning kahest lisaküsimusest (vt Lisa 1). Tähtsaim oli, et üliõpilaseks valiksid loetelust, millised on kolm kõige raskemat ja lihtsamat hollandi keele grammatikateemat. Loetelu koosnes kursuse käigus käsitletud grammatikateemadest. Selgus, et kõige lihtsamad teemad on eitamine, tegusõnade pööramine ja omadussõnad. Kõige raskemad teemad eesti üliõpilastele olid artiklite kasutamine, näitavad asesõnad ja nimisõnade asendamine ning inversioon lauseehituses. Artiklite, näitavate asesõnade ja asesõnade, mis on artiklite kasutamisega seotud, kasutamine on raske seetõttu, et eesti keeles ei ole artikleid ning hollandi keeles ei ole palju reegleid olemas artiklite kasutamiseks. Üllatav oli inversiooni mainimine raskete teemade hulgas, kuna eesti keeles kasutatakse samuti inversiooni. Hollandi keele häälduses on eestlastele rasked häälikud [g] ja [h] ning diftongid. Arvatavasti on nende hääldus keeruline, sest eesti keeles pole vastavaid häälduselemente.

Teise uurimisülesandena võrdlesin nelja vestmikku, millest kaks olid hollandi keele baasil ja kaks eesti keele baasil. Valisin saksa ja inglise keele vestmikud seetõttu, et need keeled on hollandi sugulaskeeled. Võrdluse teostamiseks koostasın, toetudes ühele olemasolevale eesti keele õpikute hindamiseks mõeldud küsimustikule, 13. küsimusest koosneva küsimustiku. Võrdluse põhjal tegi autor kindlaks, milline hea vestmik peaks olema. See peab olema kompaktne, hästi jälgitav, sisaldama piisavat hulka sõnavara, asjakohaseid teemasid, kokkuvõtlikku grammatika- ning hääldusõpetust, olema tänapäevase välimusega ehk värviline ja mõne üksiku illustratsiooniga.

Kolmandas peatükis kirjutas autor tähtsamatest hollandi keele grammatikateemadest. Küsitluse tulemusest selgus, et kindlasti on vajalik kirjutada artiklitest, asesõnadest, lauseehitusest ja hollandi keele hääldusest. Lisaks sellele, oli minu arvates ka vajalik kirjutada verbidest, kuna verb on lause tuum, eitusest, kuna eitus hollandi keeles erineb

aitusest eesti keeles ning nimi- ja omadussõnadest, kuna turisti jaoks on üks kõige olulisemaid asju nimisõnade ja omadussõnade kasutamine.

Neljandas peatükis tutvustas autor lühidalt kavandatavat vestmikku, mis koosneb neljast osast. Esimese osa sisaldab hollandi keele üldtutvustust. Teine osa koosneb kokkuvõtlikust grammatika- ning hääldusõpetusest. Kolmas osa koosneb kümnest vestlusteemast, milleks on: tutvumine, orienteerumine, transport, toitlustus, kaubandus, majutus, meelelahutus, töö, tervis ja hädaolukord. Vestmiku lõpus on olemas eesti-hollandi ja hollandi-eesti sõnastik. Lisaks väljenditele ja sõnadele, kavatsen kirjutada ka hollandi kommetest, tavadest ja traditsioonidest. Bakalaureusetöö teine lisa on näidis vestmiku esimesest peatükist (vt Lisa 2). Turistivestlussõnastik saab valmis arvatavasti 2015. aasta lõpuks.

Kirjandus

Algemene Nederlandse Spraakkunst 1997. Walter Haeseryn. <http://ans.ruhosting.nl/e-ans/>. Vaadatud 29.03.2015

Beersmans Maud, Tersteeg W.H.T.M 2013. De Opmaat. Naar NT-2 niveau A2. Holland: Uitgeverij Boom.

Berlitz vestmik. Saksa keel 2005. TEA Kirjastus.

CNaVT = Certificaat Nederlands als Vreemde Taal. Nederlandse Taalunie. <http://www.cnavt.org/main.asp?lan=13&typ=105>. Vaadatud 17.05.2015

Cornelisse Pancirov, Željana 2012. Is Dutch dying out? – Lezikoslovlje, 479-491. University of Zagreb. <http://hrcak.srce.hr/file/135151>. Vaadatud 27.03.15.

EKK = Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross 2007. Eesti keele käsiraamat. Kolmas, täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

EKR = Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine. 2007. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

EKSS = Eesti keele seletav sõnaraamat 2009. Teine köide. Tallinn: Eesti Keele Instituut.

Globus: Taalgids Duits. Spreken en Begrijpen 1998. Zuid-Nederlandse Uitgeverij.

Houët, Henriëtte 2013. Grammatica Nederlands. Woorden, zinnen, spelling. Holland: Prisma.

Huitema, Robertha 2013. Grammatica Nederlands (NT2). Glashelder overzicht op elk taalniveau. Holland: Van Dale.

INL = Instituut voor Nederlandse Lexicologie. De schatkamer van de Nederlandse taal. Wat is het langste Nederlandse woord? 2013. <http://www.inl.nl/onderzoek-a->

onderwijs/webrubrieken/woordbaak-archief/941-wat-is-het-langste-nederlandse-woord.
Vaadatud 18.05.2015

Kärtner, Piret, Ülle Türk 2002. Öppematerjalide hindamine. Kümme aastat eesti keele kui teise keele öppematerjale 1991-2001: retsensioonid ja ülevaateartiklid. Küsimustik õpiku hindamiseks 14-16. Tallinn: Talmar & Põhi.

Meijer, D., J. Noijons 2008. Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen: Leren, Onderwijzen, Beoordelen. Holland: Nederlandse Taalunie.
http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/gemeenschappelijk_europees_referentiekader.pdf. Vaadatud 22.04.2015

Neijt, Anneke 1991. Universele fonologie. Foris Publications. Holland: Dordrecht.
http://www.dbnl.org/tekst/neij002univ01_01/index.php. Vaadatud 18.05.2015

Roose, Margot 2011. Minu Amsterdam. Petrone Print.

Sijs, Nicoline 2009 van der. Cookies, Coleslaw and Stoops: The Influence of Dutch on the North-American Languages. Amsterdam. AUP & Chicago: University of Chicago Press. <http://en.aup.nl/books/9789089641243-cookies-coleslaw-and-stoops.html>.
Vaadatud 27.03.2015

Taalpeil 2010. Koostanud Ellen Fernhout, Ludo Permentier, Wim De Jonge, Bert Vermeulen. Nederlandse Taalunie.
http://taalunieversum.org/archief/taalpeil/2010/taalpeil_2010.pdf Vaadatud 20.02.2015.

Vandeputte, Omer 1997. Dutch. The Language of Twenty Million Dutch and Flemish People. Flemish-Netherlands Foundation, Stichting Ons Erfdeel.

Wat & Hoe taalgids Engels 2013. Holland/Belgia: Kosmos Uitgevers.

The principles of compiling an Estonian-Dutch phrasebook. Summary

The main objective of this Bachelor's thesis is to create a theoretical basis for an upcoming phrasebook. In order to do this, the author firstly has to find out what is difficult for Estonians learning the Dutch language. Secondly, the author has to ascertain what a good phrasebook needs to contain. The Bachelor's thesis consists of four chapters. The introduction gives a brief overview of the Dutch language.

The second chapter presents the conducted research, which consists of a survey and a comparison of different phrasebooks. As a Dutch teacher, I conducted an internet-based survey among my Estonian students, who had learned Dutch in the Tartu University Language Centre. The objective of this survey was to find out what is the most difficult for Estonians in Dutch grammar and pronunciation. The results showed that the most difficult parts of the Dutch grammar are the use of articles, demonstrative pronouns, replacing of nouns and the use of inversion in sentences. The most difficult things about Dutch pronunciation are the sounds [g] and [h], and diphthongs. The second part of my research was comparing four different phrasebooks. To conduct this comparison the author composed a questionnaire, which consisted of thirteen questions. This questionnaire was based on an existing questionnaire to assess Estonian learning materials. With the help of the questionnaire the author made certain what makes a phrasebook good.

The third chapter contains the most difficult parts of Dutch grammar. The questionnaire conducted among students pointed out that the grammar chapter in the phrasebook certainly has to contain instructions on the use of articles, the use of pronouns and word order. Also it was necessary to write about verbs, negation, nouns and adjectives because it is very important for a tourist to know these parts of grammar. The last chapter introduces the phrasebook, which consists of four parts: (i) an introduction to the Dutch language, (ii) the basics of Dutch grammar and pronunciation, (iii) ten chapters with useful phrases and vocabulary, and (iv) information about the Netherlands and a small Estonian-Dutch/Dutch-Estonian dictionary. Added to this thesis is an example of the first chapter of the phrasebook. The complete phrasebook is expected to be finished by the end of 2015.

Lisad

Lisa 1. Küsitlus hollandi keele kohta

Tere,

Olen Teie (endine) hollandi keele õpetaja. Seoses bakalaureusetöö kirjutamisega, milleks on eestlastele mõeldud hollandi keele vestmik, palun Teie abi. Sooviksin teada, mis oli Teie jaoks lihtne/raske hollandi keele õppimisel. Küsitlus koosneb kümnest küsimusest ja on anonüümne. Küsitluse täitmine võtab maksimaalselt 10 minutit aega.

Sugu*

- Mees
- Naine

Vanus*

Kui kaua Te hollandi keelt õppinud olete?*

- 1 semester
- 1-2 aastat
- 2 aastat või enam

Valige 3 kõige lihtsamat grammatikateemat*

- Tegusõnade pööramine
- Lauseehitus (jutustav lause)
- Lauseehitus (inversioon)
- Artiklite kasutamine (*de/het*)
- Asesõnad (isikulised; alusekääne (*ik*) ning sihitisekääne (*mij*))
- Asesõnad (omastavad)
- Asesõnad (näitavad; *deze/die, dit/dat*) ja asendamine (*hij/hem/het/ze*)
- Eitamine (*niet/geen*)

- Nimisõnad mitmuses
- Modaalverbid
- Asesõna “er”
- Omadussõnad

Valige 3 raskemat grammatikateemat*

- Tegusõnade pööramine
- Lauseehitus (jutustav lause)
- Lauseehitus (inversioon)
- Artiklite kasutamine (*de/het*)
- Asesõnad (isikulised; alusekääne (*ik*) ning sihitisekääne (*mij*))
- Asesõnad (omastavad)
- Asesõnad (näitavad; *deze/die, dit/dat*) ja asendamine (*hij/hem/het/ze*)
- Eitamine (*niet/geen*)
- Nimisõnad mitmuses
- Modaalverbid
- Asesõna “er”
- Omadussõnad

Miks just need teemad rasked olid?*

Mis on hollandi keele häälduses raske?*

- “g”/”h” hääldus
- “sch” hääldus
- “ng” hääldus
- “kpt-gbd” hääldus
- Diftongide hääldus (ei, ui, oe, ij, ei)
- Vokaalide hääldus (pikk/lühike vokaal)
- Muu (täpsusta)

Miks just see/need teema(d) raske(d) oli(d)?*

Soovi korral nimetage palun mõned teemad, mis peaksid kindlasti sisalduma eestlastele mõeldud hollandi turistivestmikus.

Kas Teil on veel mõni hea nõuanne sellise vestmiku loomiseks (sisu, ülesehituse, kujunduse või millegi muu kohta).

Lisa 2. Turistivestmiku näidispeatükk

1. Kennismaken Tutvumine

Hollandi keeles on kõige tavalisem viis tervitamiseks kiire ja tugev käepigistus. Naisterahvad omavahel ja meesterahvad ning naisterahvad tervitavad teineteist kolme põsemusiga. Meesterahvad omavahel tervitades piirduvad käepigistusega. Tervitamisel ning lahkumisel saab kasutada järgmisi väljendeid:

Tere!	<i>Hallo!</i>
Tere tulemast!	<i>Welkom!</i>
Tere hommikust!	<i>Goedemorgen!</i>
Tere päevast!	<i>Goedemiddag!</i>
Tere õhtust!	<i>Goedenavond!</i>
Head ööd!	<i>Goedenacht!</i>
Meeldiv tutvuda!	<i>Aangenaam kennis te maken!</i>
Nägemiseni!	<i>Tot ziens!</i>
Toredat päeva!	<i>Een prettige dag!</i>
Tsau! (lahkumisel)	<i>Doei!</i>

KENNISMAKEN

KENNISMAKEN

Hollandis on kombeks sinatada näiteks sõpru, sugulasi, kolleege ja lapsi. Võõraid vanemaid inimesi on kombeks teetada. Sinatamiseks kasutatakse asesõna *jij* ning teetamiseks *u*.

Muud võimalikud väljendid:

Jah	<i>Ja</i>
Ei	<i>Nee</i>
Palun (mitte formaalne)	<i>Alsjeblieft</i>
Palun (formaalne)	<i>Alstublieft</i>
Täna sind	<i>Dank je</i>
Täna teid	<i>Dank u</i>
Suured tänud	<i>Hartelijk dank</i>
Pole tänu väärt	<i>Geen dank</i>
Vabandust	<i>Sorry</i>
Vabandage	<i>Excuseer/Pardon</i>
Mul on väga kahju	<i>Het spijt me</i>

KENNISMAKEN

Küsimused	
Kes	Wie
Kes see on?	<i>Wie is dat?</i>
See on minu sõber.	<i>Dat is mijn vriend.</i>
Kes sa oled?	<i>Wie ben jij?</i>
Mina olen Anne.	<i>Ik ben Anne.</i>
Mis	Wat
Mis on su nimi?	<i>Wat is je naam?</i>
Minu nimi on Anne.	<i>Mijn naam is Anne.</i>
Mis rahvusest sa oled?	<i>Wat is je nationaliteit?</i>
Ma olen rahvusest hollandlane.	<i>Mijn nationaliteit is Nederlands.</i>
Kus	Waar
Kus sa elad?	<i>Waar woon je?</i>
Ma elan Amsterdamis.	<i>Ik woon in Amsterdam.</i>
Kust sa pärit oled?	<i>Waar kom je vandaan?</i>
Ma tulen Eestist.	<i>Ik kom uit Estland.</i>

KENNISMAKEN

Isikulised andmed	Persoontlike gegevens
eesnimi	<i>voornaam</i>
perekonnanimi	<i>achternaam</i>
initsiaalid	<i>voorletters</i>
sugu	<i>geslacht</i>
mees	<i>man</i>
naine	<i>vrouw</i>
rahvus	<i>nationaliteit</i>
sünnikuupäev	<i>geboortedatum</i>
Riigid	Landen
Eesti	<i>Estland</i>
Läti	<i>Letland</i>
Leedu	<i>Litouwen</i>
Soome	<i>Finland</i>
Holland	<i>Nederland</i>
Saksamaa	<i>Duitsland</i>
Prantsusmaa	<i>Frankrijk</i>
Inglismaa	<i>Engeland</i>
	Keeled - Talen
	<i>Estisch</i>
	<i>Lets</i>
	<i>Litouws</i>
	<i>Fins</i>
	<i>Nederlands</i>
	<i>Duits</i>
	<i>Frans</i>
	<i>Engels</i>

Küsimused

Millal	Wanneer
Kuidas sinul läheb?	<i>Hoe gaat het met je?</i>
Hästi. Ja sinul?	<i>Goed. En met jou?</i>
Kui vana sa oled?	<i>Hoe oud ben je?</i>
Ma olen 24 aastat vana.	<i>Ik ben 24 jaar oud.</i>

Kui palju, mitu	Hoeveel
Mitu keeli sa räägid?	<i>Hoeveel talen spreek je?</i>
Ma räägin nelja keelt.	<i>Ik spreek vier talen.</i>
Kui palju see maksab?	<i>Hoeveel kost dit?</i>
See maksab kolm eurot.	<i>Dit kost drie euro.</i>

Milline, missugune	Welk(e)
Millist keelt sa räägid?	<i>Welke taal spreek je?</i>
Ma räägin saksa keelt.	<i>Ik spreek Duits.</i>
Millises riigis sa oled sündinud?	<i>In welk land ben je geboren?</i>
Ma olen Eestis sündinud.	<i>Ik ben in Estland geboren.</i>

KENNISMAKEN

KENNISMAKEN

Küsimused

Millal	Wanneer
Millal on su sünnipäev?	<i>Wanneer ben je jarig?</i>
Mu sünnipäev on 15. detsembril.	<i>Ik ben jarig op 15 december.</i>
Millal sa oled kodus?	<i>Wanneer ben je thuis?</i>
Ma olen praegu kodus.	<i>Ik ben nu thuis.</i>

Miks	Waarom
Miks sul ei ole jalgratast?	<i>Waarom heb je geen fiets?</i>
Mu jalgratas varastati ära.	<i>Mijn fiets is gestolen.</i>
Miks sa hollandi keelt õpid?	<i>Waarom leer je Nederlands?</i>
Sest see on ilus keel.	<i>Omdat het een mooie taal is.</i>

KENNISMAKEN

Getallen			
0	<i>nul</i>	10	<i>tien</i>
1	<i>één</i>	11	<i>elf</i>
2	<i>twee</i>	12	<i>twaaalf</i>
3	<i>drie</i>	13	<i>dertien</i>
4	<i>vier</i>	14	<i>veertien</i>
5	<i>vijf</i>	15	<i>vijftien</i>
6	<i>zes</i>	16	<i>zestien</i>
7	<i>zeven</i>	17	<i>zeventien</i>
8	<i>acht</i>	18	<i>achttien</i>
9	<i>negen</i>	19	<i>negentien</i>
20	<i>twintig</i>	100	<i>honderd</i>
21	<i>eenentwintig</i>	101	<i>honderdéén</i>
30	<i>dertig</i>	200	<i>tweehonderd</i>
40	<i>veertig</i>	1000	<i>duizend</i>
50	<i>vijftig</i>	10.000	<i>tienduizend</i>
60	<i>zestig</i>	100.000	<i>honderdduizend</i>
70	<i>zeventig</i>	1.000.000	<i>één miljoen</i>
80	<i>tachtig</i>		
90	<i>negentig</i>		

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Suzan Johanna Leonarda Knaapen

(sünnikuupäev: 20.09.1991)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Eesti-hollandi turistivestmiku koostamise põhimõtted“, mille juhendaja on Ingrid Rummo,
 - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 27.08.2015